

**ÖZBEGISTAN RESPUBLIKASYNYŇ
MEKDEBE ÇENLI WE MEKDEP BILIMI MINISTRLOGI
ÝÖRITELEŞDIRILEN BILIM EDARALARY AGENTLIGINIŇ
ÝANYNDAKY PEDAGOGIK USSATLYK WE HALKARA
BAHALANDYRMAK YLMY-AMALY MERKEZI**

**UMUMY ORTA BILIM EDARALARYNYŇ ENE DILI WE EDEBIÝAT
PREDMETI BOÝUNÇA DALAŞGÄRLERINI SAÝLAMAK ESASYNDA
IŞE KABUL ETMEK SYNAGYNDA PEÝDALANYLYAN TEST
ÝUMUŞLARYNYŇ**

SPESIFIKASIÝASY

UMUMY ORTA BILIM EDARALARYNDA ENE DILI WE EDEBIYAT PREDMETI BOYUNÇA DALAŞGÄRLERINI İŞE KABUL ETMEK SYNAGY ÜÇİN TEST ÝUMUŞLARYNYŇ SPESIFIKASIÝASY

Bu spesifikasiýa ene dili we edebiýat predmeti boýunça pedagoglary işe kabul etmek synagynda peýdalanylýan test ýumuşlarynyň mazmuny, gurşawy, görnüşi, şekili, bahalamak ölçegi we geçirilýän tertibine goýulýan talaplardan ybarat.

I. Umumy ýörelgeler

Bahalamagyň esasy maksady ene dili we edebiýat predmetiniň mugallymlarynyň predmet boýunça nazary bilimlerini, amaly endiklerini we kompetensiýalaryny, ene dili we edebiýat predmetini okatmagyň metodikasy boýunça bilimlerini, pedagogik ussatlygyny we hünär taýdan kompetensiýalaryny kompleks bahalamakdan ybarat.

Test ýumuşlary hünär işinde zerur bolýan bilimleri tanyş we nätanyş ýagdaýlarda ulanmak, meseleli ýagdaýy derňew etmek hem-de takyk çözgüdi saýlamaga gönükdirilen.

II. Kadalaşdyryjy esaslar

1. Özbegistan Respublikasynyň Mekdebe çenli we mekdep bilimi ministriniň 2026-njy ýylyň 15-nji iýunyndaky 203-belgili «Mekdebe çenli we mekdep bilimi ministrliги ulgamyndaky döwlet mekdebe çenli bilim edaralarynyň we umumy orta bilim edaralarynyň işgärlerini saýlamak esasynda işe kabul etmek çäreleri dogrusynda»ky buýrugy.

III. Bahalamak gurşawy

Ene dili we edebiýat predmeti boýunça 40 sany test ýumşy hödür edilýär we olary ýerine ýetirmek üçin 60 minut wagt berilýär. Test ýumuşlarynda diňe bir dogry jogaby talap edýän (Y1), laýyklygy anyklamagy talap edýän (Y2) we yzygiderliligi talap edýän (Y3) ýapyk görnüşdäki ýumuşlardan peýdalanylýar. Test synaglarynyň mazmun ugry we bahalanýan bilim hemde endikler boýunça paýlanyşy aşakdaky tablisada görkezilen.

**Hünär predmetlerinden düzülýän test ýumuşlarynyň mazmun ugry
we bahalanýan bilim hem-de endikler boýunça paýlanyşy**

1-nji tablisa

Mazmun ugry	Bahalanýan konstruktorlar	Testleriň sany
1.Dilden amaly peýdalanmak		
1.1. Sözleşiş we dürs ýazuw	- harplar, asyl söz we goşulmalaryň aýdylyşy we ýazuw düzgünini bilmek we peýdalanyp bilmek; - goşup, aýryp, kese çyzyk bilen ýazmak düzgünlerini bilmek we peýdalanyp bilmek; - baş harplaryň ýazuw düzgünü we göçürmek düzgünlerini bilmek we peýdalanyp bilmek; - fonetik özgerişler (sesiň artdyrylmagy, çalşyrylmagy we düşürilmegi)ni tapawutlandyryp bilmek.	6
1.2. Punktuaşiýa	- ýazuwda dyngy belgilerini (nokat, sorag, ýüzlenme, köp nokat; otur, tire, iki nokat; nokatly otur, ýaý, goşa dyrnak) dogry ulanyp bilmek; - ýazuwda dyngy belgilerini (nokat, sorag, ýüzlenme, köp nokat; otur, tire, iki nokat; nokatly otur, ýaý, goşa dyrnak) dogry ulanyp bilmek; - ýazuwda dyngy belgilerini (nokat, sorag, ýüzlenme, köp nokat; otur, tire, iki nokat; nokatly otur, ýaý, goşa dyrnak) dogry ulanyp bilmek;	4
1.3. Stil	- goşulmalaryň kontekstdäki manysy we wezipesini düşünmek, tapawutlandyryp bilmek hem-de dogry ulanmagy başarmak; - sözleriň kontekstdäki manysyny we wezipesini düşünmek, tapawutlandyryp bilmek hem-de dogry ulanmagy başarmak; - baglaýjylaryň kontekstdäki manysyny we wezipesini düşünmek, tapawutlandyryp bilmek hem-de dogry ulanmagy başarmak; - berlen ýagdaýa laýyk sözleşişni nusgalaryny saýlamak.	4
2. Dil nazaryýeti we lingwistik derňew		
2.1. Lingwistik derňew	- teksti (sözlemi) häzirki türkmen edebi diliniň fonetik standartlary esasynda derňew etmek; - teksti (sözlemi) häzirki türkmen edebi diliniň leksik standartlary esasynda derňew etmek; - teksti (sözlemi) häzirki türkmen edebi diliniň morfemik standartlary esasynda derňew etmek; - teksti (sözlemi) häzirki türkmen edebi diliniň morfologik standartlary esasynda derňew etmek; - teksti (sözlemi) häzirki türkmen edebi diliniň sintaktik standartlary esasynda derňew etmek;	10

3. Edebiýat taryhy		
3.1. Türkmen edebiýat	- umumy orta bilim maksatnamasyna girizilen türkmen halk döredijiliginiň nusgalaryny düşünmek, derňew etmek we bahalamak; - umumy orta bilim maksatnamasyna girizilen türkmen şygryýetiniň nusgalaryny düşünmek, derňew etmek we bahalamak; - umumy orta bilim maksatnamasyna girizilen türkmen prozasynyň nusgalaryny düşünmek, derňew etmek we bahalamak; - umumy orta bilim maksatnamasyna girizilen türkmen dramaturgiýasynyň nusgalaryny düşünmek, derňew etmek we bahalamak.	8
3.2. Dünýä edebiýaty	- umumy orta bilim maksatnamasyna girizilen dünýä edebiýatynyň taryhynda ähmiýetli orna eýe bolan epiki we dramatik eserleri düşünmek, derňew etmek we bahalamak; - dünýä edebiýatynyň taryhynda ähmiýetli orna eýe bolan liriki eserleri düşünmek, derňew etmek we bahalamak.	4
4. Edebiýat nazaryýeti we çeper derňew		
4.1. Nusgawy lirikanyň derňewi	- eseriň žanry, ölçegi we kapyýasyny anyklamak; - goşgudaky simwollary düşünmek we anyklamak; - çeper sungatlary derňew etmek.	4
Jemi		40 sany

Kognitiw endikleriň paýlanyşy

3-nji tablisa

T/s	Kognitiw dereje	Düşündiriş
1	Bilmek	Predmete degişli esasy deliller, kanunlar, kesgitlemeler, formula we hadysalary ýatdan bilmek, tanamak, ýada salmak.
2	Ulanmak	Delil we kanunlary tanyş bolan ýagdaýlarda ulanmak, hasaplamak, grafik/diagrammany derňew etmek.
3	Pikir ýöretmek	Tanyş däl ýagdaýda ulanmak, derňew-sintez, sebäp-netije, baglanyşyk, düşündirmek, bahalamak.

IV. Bahalamak ölçegi

Test tabşyryjalaryň umumy netijesi her bir test ýumşuna berlen ballaryň jemi esasynda anayklanýar. Her bir dogry jogap üçin 2,5 bal, nädogry jogap üçin 0 bal berilýär. Test synagynyň iň ýokary netijesi 100 baly düzýär.

V. Synagyň tertibi

Test tabşyryjy synaga şahsyny tassyklaýjy resminama bilen gelýär we test guramaçysy tarapyndan bellenen tertibe berjaý edýär. Synag başlanmazýndan öň test tabşyryjlara ýumuşlary ýerine ýetirmek we jogaplary bellemek tertibi düşündirilýär.

Gadagan edilýän serişdeler: synag wagtynda mobil telefondan, akylyly sagatdan, planşetden, nauşnikden, elektron ýatlatmadan, rugsat edilmedik basma- ýa-da elektron materiallardan peýdalanmak düýbünden gadagan edilýär.

Tertip we düzgün: nusga göçürmek, kömek sormak ýa-da kömek bermek, test synagy dowamynda gürleşmek, rugsatsyz çykmak ýaly ýagdaýlar gadagan edilýär. Gözegçi düzgüniň bozulmagyny anyklanda, ony resmileşdirip, diňleýjini testden çykarýar we netijesi ýatyrylýar.

VI. Maslahat berilýän esasy edebiýatlar

Ene dili:

1. 5-nji synp Türkmen dili okuw kitaby(I bölek). A.Alymjanowa, O.Gaýliewa. Daşkent – 2024
2. 5-nji synp Türkmen dili okuw kitaby (II bölek). A.Alymjanowa. Daşkent – 2024
3. 6-njy synp Türkmen dili okuw kitaby. M.Hanmatow, A.Hanmatow, G.Welbegow. Daşkent – 2022
4. 7-nji synp Türkmen dili okuw kitaby. M.Hanmatow, A.Hanmatow, K.Razzakowa. Daşkent – 2022
5. 8-nji synp Türkmen dili okuw kitaby. G.Nazarowa, G.Arazowa. Daşkent – 2025
6. 9-njy synp Türkmen dili okuw kitaby. I.Arazow, I.Klyçew, G.Söýünowa. Daşkent – 2025
7. 10-njy synp Türkmen dili okuw kitaby. G.Nazarowa, G.Arazowa, H.Arazklyçewa. Daşkent – 2022
8. 11-nji synp Türkmen dili okuw kitaby. R.Klyçew, M.Berdiýew. Daşkent – 2018

Edebiýat:

1. 5-nji synp Edebiýat okuw kitaby (I bölek). A.Alymjanowa, G.Welbegow. Daşkent – 2024
2. 5-nji synp Edebiýat okuw kitaby (II bölek). A.Alymjanowa, G.Welbegow. Daşkent – 2024
3. 6-njy synp Edebiýat okuw kitaby. R.Klyçew, D.Arazow. Daşkent – 2022
4. 7-nji synp Edebiýat okuw kitaby. G.Soýunowa, I.Arazow, S.Hydyrow. Daşkent – 2022
5. 8-nji synp Edebiýat okuw kitaby. R.Klyçew, G.Welbegow. Daşkent – 2025
6. 9-njy synp Edebiýat okuw kitaby. G.Welbegow, R.Klyçew. Daşkent – 2025
7. 10-njy synp Edebiýat (I, II bölekler) okuw kitaby. G.Welbegow, K.Razakowa. Daşkent – 2024
8. 11-nji synp Edebiýat okuw kitaby. I.Arazow, R.Klyçew. Daşkent – 2018

VI. Ýatlatma

Test ýumuşlarynyň mazmuny maslahat berlen edebiýatlarda bar bolan mazmun , ugur we çemeleşmeler bilen laýyklaşdyrylýar, emma test ýumuşlary göni çeşmelerden alynmaýar. Hünär synagyna taýýarlanmak wagtynda maslahat berlen edebiýatlar ýatda saklamak serişdesi hökmünde hyzmat etmekden görä, umumy hünär taýýarlyklaryny berkitmäge gönükdirilen.